

Juhlan paikka. ”90 vuotta ei ole nykyään mikään ikä”, sanoo merkkipäiväänsä viettävä Lauri Similä. **K2, sivu 6**

Tekijä katsoo ympärilleen

Oululaislähtöinen runoilija Maria Matinmikko ei ole unohtanut synnyinkaupunkinsa maisemaa

Janne Taanila Kaleva
OULU ”Päätin kymmenen vuotta sitten, että alan kirjoittaa vakavissani. Nyt on ollut hienoa nähdä työni kantavan hedelmää”, sanoo vastikään palkittu runoilija **Maria Matinmikko**.
 Matinmikko voitti tammikuun puolivälissä Yleisradion myöntämän vuoden 2012 Tanssiva karhu -runopalkinnon esikoisteoksellaan *Valkoinen*.
 Tunnustusta voi pitää erityisen merkittävänä, sillä se myönnettiin ensimmäistä kertaa esi-koisrunoilijalle.
 Valkoinen on tosin vasta alkusoittoa, sillä se on kolmiosaisen kokonaisuuden ensimmäinen osa.
 ”Olen jo aloittanut sarjan toisen osan kirjoittamisen”, Matinmikko sanoo.

Ensimmäinen runokokoelma ei kuitenkaan syntynyt helposti: Matinmikko aloitti oman ilmaisutavan etsimisen jo kymmenen vuotta sitten.
 Valkoinen on tämän etsinnän tulosta.
 ”2000-luvun alkupuolella viettämäni vuosi Oriveden opistossa oli hyvin intensiivistä aikaa, minkä jälkeen olen jatkanut kirjoittamista aktiivisesti”, Matinmikko kertoo.

Ennen opistovuottaan Matinmikko kävi Kallion lukion, jossa suoritti kirjallisen ilmaisun laajan oppiaineen.
 ”Muutto pääkaupunkiseudulle ei kuitenkaan ollut nuorena tyttönä vaikeaa, sillä osa suvusta asui siellä jo muutenkin”, Matinmikko sanoo.
 ”Halusin Kallion lukioon nimenomaan kirjallisen ilmaisun ja mediailmaisun vuoksi, vaikka monet pyrkivät samaan lukioon näytteleminen mielessään.”

Runokokoelma Valkoisen teksti kuvailee tekijän katsomista ympärilleen ja itsensä sisälle.
 ”Sanoisin, että tekstini on todellisuuden poeettista analyysia ja kuvausta”, Matinmikko kertoo.
 Ensimmäisenä teoksesta huomaakin, että se ei näytä muodoltaan perinteiseltä runoudelta, vaan osa tekstistä on kirjoitettu proosarunouden tyyliin.
 ”Kirjoitusprosessi on pitänyt sisällään erilaisia vaiheita: välillä teksti sai osakseen ankaraa tiivistämistä ja karsimista, kunnes se taas pääsi laajentumaan”, Matinmikko kertoo.

Teksti on paikoin hyvin konkreettista: siinä on selkeitä paikkoja, henkilöhahmoja ja muita olentoja, kuten eläimiä.
 Samalla teksti on analyttistä tutkailua, joka sekoittuu luonte-

Maria Matinmikko

Syntynyt 1983 Oulussa.
Asuu nykyään Helsingissä.
Opiskellut kirjoittamista Oulu-opistossa.
Suoritti Kallion ilmaisutaidon lukion vuosina 1999–2002.
Opiskeli Oriveden Opiston sanataiteen linjalla 2002–2003.
Aloitti opintonsa teoreettisen filosofian laitoksella Helsingin yliopistossa 2003.
Vaihtoi myöhemmin pääaineekseen estetiikan.
Julkaisi esikoiskokoelmansa *Valkoisen* keväällä 2012.
Teos voitti tammikuussa Ylen Tanssiva karhu -runopalkinnon ja se oli aiemmin ehdokkaana Helsingin Sanomien esikoiskirjakilpailussa.
Tanssiva karhu -palkintoa on jaettu vuosittain parhaalle runoteokselle vuodesta 1994 alkaen.

”Runous aktivoi näkemään asioita uudella tavalla.”
Maria Matinmikko

vasti kielen virtaavuuteen, assosiaatioihin ja surrealismiin.
 Tekstin sisältö ei siten ole kovin yksioikoista. Matinmikko kertoo, että osalla lukijoista on ollut vaikeuksia ottaa teosta haltuun.
 ”Toisaalta juuri siitä syystä Valkoinen jää elämään omaa elämänsä ja tarjoaa lukijalleen vähän pureskeltavaa”, Matinmikko sanoo.
 Runoteoksen nimi kuvastaa muun muassa lumisen maiseman loputtomuutta ja rauhaa.
 ”Se on kuin tyhjä kangas, johon unet ja päivät voivat ilmes-tyä”, Matinmikko kuvailee.

Kirjan on kustannanut tarvepainatukseen ja esikoiskirjailijoihin profiloitunut ntamo.
 Matinmikko halusi tarjota esikoisteoksensa heille, koska piti kustantamon tyyliä vähän epäsovinnaisena, mutta raikkaana.
 ”Heillä on valtavirrasta poikkeava ja avoin meininki, mikä on mielestäni tarpeellista”, Matinmikko kertoo.
 Toisaalta pienkustantamolla ei ole samoja markkinointiresursseja käytettävissään, ja siitä syystä Matinmikko on ollut itse aktiivinen kirjansa julkituon- nissa.
 ”Pidän myös siitä ajatuskes- ta, että kirjaa painetaan vain sen mukaan kuin sitä tarvitaan. Näin kirjan tuottaminen on samalla ekologista”, Matinmikko sanoo.

Valkoinen on fragmentaarista proosarunoutta, joka 2000-luvun alussa nousi nuorten runoilijain suosioon heidän pyrkieksään uudistamaan runon tekniikoita.
 Ulkoasultaan proosaruno muistuttaa proosatekstiä ja sen kieli on usein arkista, mutta tunnelmaltaan se on runon kaltaista, kuvallisempaa ja tiheämpää kuin lyhytproosa.
Valkoisessa on kolme osastoa – *Hevonen*, *Maisema* ja *Hiljaisuus* – jotka alun lyhyistä katkelmista liukuvat tarinallisempaan suuntaan. Tarinoita ne eivät silti ole, sillä ne ylittävät reaalityodellisuuden kronologian assosiaatioilla ja unen logiikalla.

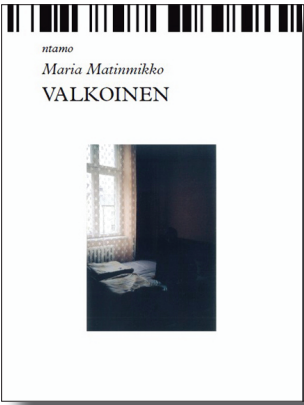
Runoilija Maria Matinmikon mukaan runous voi kaataa seinäiä päältä, jos vain antaa uusille ajatuksilleen mahdollisuuden.

Runon moniääniset vaihtoehdot

TANSSIVA KARHU -RUNOPAL- KINTO
Maria Matinmikko: Valkoinen. ntamo 2012
”Nainen kumartuu pöydän ylle. Nainen on väsymyt. Väsymys valuu tummana laavana hänen silmien- sä ihon alla. Väsymys on kuin hah- moton raskas magneetikenttä hänen poskillaan. Tai ryöpyävä hiilikäivos. Naisen kumartuessa käivos vyöryy pöydälle.”
 Surrealistinen maalaus? Ei, vaan ote **Maria Matinmikon** (s. 1983 Oulussa) esikoiskokoelmasta *Valkoinen*, joka tam- mikuussa voitti Yleisradion Tanssiva karhu -palkinnon. Ensimmäistä kertaa palkinto myönnettiin esikoisteokselle.

Kun teksti alun katkelmien jäl- keen pitenee, se myös sakenee. Lopussa nousevat sodan ja rau- han vastakohdat alkavat kattaa koko kokoelmaa.
”Hiljaisuus ei katoa koskaan, mutta ihminen katoaa.”
Fragmenttitekstejä on joskus nimetty todellisuuden tisleiksi, mikä viittaa niiden olomuotoon. Mitä jää, kun runo luopuu sovitusta näkemisen tavasta ja suuntaa kaksoiskatseen ”läpi” tai ”syryään:
”Aloittaa sittenkin keskeltä. Eh- kä keskeltä lausetta. Aloittaa: ’Juuri kun olin...’. Aloittaa mistä vain. Aamut kaatuvat omaan syyliinsä, yöt repeytyvät. Lopettaa kesken kaiken. Jatkaa mistä vain. Eräs

ranta pysyy paikallaan, pysyy kauniina ja etäisenä.” Ote osas- tosta Hiljaisuus tuntuu kuvaavan myös runon kirjoittamista.
Valkoisessa on runsas symbo- liikka, näennäisen täsmällinen – lumi, talvi, hevonen, joutsenet – mutta sitten myös mystinen kuten ”jääkentauri”. ”Kirjoitan, koska en ole hevonen”, runon puhuja sanoo.
 Tavanomaisen lukemisen si- jasta kokoelma vaatii kokonais- valtaista kokemista siten kuin katsoisi surrealistista tai kubis- tista maalausta tai kolmiulottei- sesti hahmotettavaa veistosta. Lukeminen jättää tunnelman, josta vasta jälkikäteen alkaa erottua osasia eriteltäviksi.

Tällainen moniäänisyys ja epäjatkuvuus tuntuu kikkailul- ta ellei lukiessaan antaudu eri perspektiiveille. Automaatti- vaihteella näin tiheän lajienväli- sen tekstin lukeminen ei suju.

Matinmikon Valkoisella on tyyllillistä yhteisyyttä juuri Runeberg-palkitun Olli-Pekka **Tennilän Yksinkeltainen on kak- sinkeltaista** -kokoelman kanssa. Molemmat sijoittuvat tekstiläji- en rajoille ja tarjoavat erilaisia tulkinta-asentoja fragmentaa- risuuden keinoin. Matinmikon sanoin **”Vaihtoehtoiset hahmot vaeltavat omilla tasoillaan./.../ Ehkä koostumme loputtomista häivähdyksistä.”**
 Runoutta palkitaan Suomes- sa harvoin. Ehkä näiden kah- den kokoelman saamat tunnus- tukset kertovat, että etäisyyden otto modernistiseen perintee- seen koetaan juuri nyt tarpeel- liseksi.
Marja-Riitta Vainikkala

Kiviä taskussa Kajaanin kaupunginteatteriin

TEATTERI Marie Jonesin suo- sittu tragikomedia *Kiviä taskussa* tulee nyt Kajaanin kaupungin- teatteriin. Rooleissa nähdään Kari Suhonen ja Heikki Törmä.
 Kiviä taskussa on Kajaanin ja Kotkan kaupunginteattereiden yhteistuotanto. Esityksen ohjaa Kajaanin kaupunginteatterin entinen, Kotkan kaupungin- teatterin nykyinen johtaja **Ilkka Laasonen**.
 Ensi-ilta on Teatteritalon näyt- tämöllä 23.2.
 Kajaanin tulkinnan tekee ai- nutlaatuiseksi se, että näyttelijät soittavat itse irkkumusiikkia näyttämöllä. Kari Suhosen instrumentit ovat kitara, man- doliini, viulu ja kontrabasso, Heikki Törmä soittaa viulua ja kontrabassoa.
 Esitys kiertää Oulun läänin alueteatterin ohjelmistossa keväällä 2014.
Martti Suosalo ja **Mika Nuo- juu** ovat esittäneet Kiviä taskussa

-näytelmää Helsingin kaupungin- teatterissa ja kiertueilla yli 500 kertaa. Se on ennätys. Kaksi- kon tulkinta on jo nyt pisimpään yhtäjaksoisesti samalla miehityk- sellä jatkanut kokoillan näytelmä Suomessa. (Kaleva)

Metsän tarinan ehdolla musiikki- palkintoon

ELOKUVA Dokumenttielokuvan *Metsän tarina* musiikin säveltäjä **Panu Aalto** on ehdolla arvoste- tun elokuvamusiiikkipalkinnon saajaksi.
 The International Film Music Critics Association (IFMCA) on valinnut Aaltion ehdolle parhaasta dokumenttielokuvan sävellyksestä.
 Palkinnoista päättävät eloku- va- ja tv-musiikkitoimittajat sekä kriitikot yli 50 maasta.
 Metsän tarina on luontodo- kumenttielokuva suomalaisesta metsästä. Se käsittelee eläimiä ja satojen vuosien ikäisiä puita. Sen ovat ohjanneet **Ville Suho- nen** ja **Kim Saarniluoto**. (STT)

Kotistudiossa

Anna-Kaisa Hermunen
 kulttuuri@kaleva.fi

Särkyneitten tähtien tarina

Seison lappeenrantaalaisen hotellin yökerhossa. Sali on täynnä ja illan tähti myöhässä. Eri puolilta kuuluu humalaisten huutelua: ”Missä se Tapio oikein on. Onko se taas juovuksissa.” Nyt hän astuu lavalle ja yökerhossa soi kappale *Elämäältä kaiken sain*.
Kari Tapion ääni soi tumman täyteläisenä, vaikka mies näyttääkin väsyneeltä. Humaltunut yökerhoväki lähtee väkisin mukaan karismaattisen taiteilijan inten- siiviseen esitykseen.
 Tuosta tapahtumasta on jo vuosia, mutta Yleisradion Teema-kanava toi viime maanantai-iltana suuren taitei- lijän syvästi mieleen. Kymmenosainen *Iskelmä-Suomi* sai aloituksensa jaksolla *Kohtalon tähdet*.
 Vahvasti tunteellinen dokumentti kertoi suomalaisten suurten tähtien kohtalon viinansa kanssa. Elämästä kau- kaisin esiintyjä oli ohjelmassa **Olavi Virta**. Danny kertoi ohjelmassa suuren äänen viimeisistä esiintymisistä. Kolme kappaletta laulettuna istualtaan.

Upeasti tehty ohjelma kertoi **Tapio Rautavaara**sta, **Laila Kinnusesta**, **Rauli Badding Somerjoesta**, **Irwi- nistä** ja **Topi Sorsakoskesta**. Kaikki jo poismenneitä. Pisimmät haastattelut oli tehty Kari Tapiosta. Tämä ohjelmassa kuultu syvälinen haastattelu oli tehty 2005 radioon.
 Tummallä äänellään Kari tilitti iskelmäartistin yksinäistä ja kovaa elämää. Hän kuvasi keikkaa jossain tunturihotellissa. Ilta hotellihuoneessa kuluu kolmen peen kanssa: Peili, pullo ja puhelin. Suurta tähteyttä raamittaa yksinäisyys ja alkoholi.
 Kuulijoille tähteyys on ikuista karismaa ja apua kuuli- joiden omaan elämään. Tähteyden tragedia on siinä,

”Frederik kertoi haastat- telussaan, miten tanssi- järjestäjät tarjosivat pa- kolla viinaa. Kun joi vii- naa, sai myös palkkansa.”

että esiintyessään ja levyillään he ovat monta kertaa apuna yleisölleen, vaikka oma elämä olisi murhetta täynnä.
 Tätä kirjoittaessa kuuntelen Kari Tapiota. Minun elämääni apua tuo hänen esityksensä *Olen kuullut on kaupunki tuolla*. Kun elämässä on murheita, tuon kap- paleen sanat ovat kuin virsi- ja virsihän se on.

Iskelmä-Suomi piirtää laaja-alaisesti tähteyttä ja aiem- paa iskelmäkulttuuria. Laulaja **Frederik** kertoi haas- tattelussaan, miten tanssijärjestäjät tarjosivat pakolla viinaa. Kun joi viinaa, sai myös palkkansa. Myös artistien pelleily toi rahaa. Esimerkkinä Irwin ja sopimus Hymy lehden kanssa.
 Ohjelmassa haastateltiin myös tämän ajan laulajia **Simo Silmua** ja **Tauskia**. Haastateltavien valinta ei ollut sattuma. Molemmathan ovat lätränneet viinan kanssa.
 Iskelmä-Suomen aloitus oli loistava. Se näytti nyky- polvelle, millainen onkaan tähteyden hinta.